

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :151

Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere toplantımıza katılan Kurum ve Sayıştay temsilcilerimizin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN – Sunum için buyurun.

TÜRK SUDAN ULUSLARARASI TARIM VE HAYVANCILIK AŞ GENEL MÜDÜRÜ HASAN GEZGİNÇ – Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri, Sayın Bakan Yardımcım, Sayıştay Grup Başkanı ve uzman denetçiler, Strateji ve Bütçe Başkanlığımızın, Hazine ve Maliye Bakanlığımızın ve Bakanlığımızın kıymetli temsilcileri; şirketimiz 2020 yılı hesap ve işlemlerine ait kamu iktisadi Teşebbüsleri Komisyonu toplantısına hoş geldiniz diyor, şahsım ve Şirketim adına saygılar sunuyorum.

Ülkemiz ekolojisinde üretilemeyen veya üretimi yetersiz kalan tarımsal ürünlerin yurtdışında kiralanacak arazilerde üretilmesi, tarıma dayalı sanayimizin ham madde ihtiyacının garanti altına alınması, ülkemiz üretimi tarımsal yatırım kalemlerinin -sulama sistemleri, sera sistemleri, tarımsal mekanizasyon, mahsul muhafaza sistemleri, tohum, tarımsal ilaç ve benzeri- yurtdışına ihracatının artırılması, ülkemizin gelecekte de gıda güvenliği ve güvenilirliğinin sağlanması hedeflenerek Türkiye ile Sudan arasında 28 Nisan 2014 tarihinde imzalanan ve her iki ülke nezdindeki yasal prosedürleri 19 Kasım 2015 tarihinde tamamlanan İkili Tarımsal

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :152

İşbirliği ve Ortaklığına İlişkin Anlaşma uygulamaya konuldu.

Anlaşma kapsamında yüzde 80 TİGEM yüzde 20 Sudan Tarım ve Ormanlar Bakanlığı ortaklığında bir şirketin kurulması, ortak şirket tarafından Sudan'da 12 bin 500 hektar arazide bir pilot çiftlik kurulması, Sudan 'da 780 bin 500 hektar tarım arazisinin Türk girişimcileri yatırımlarına açılmasının özendirilmesi hedeflendi.

Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri; Türkiye ile Sudan arasında ikili tarımsal işbirliği ve ortaklığına ilişkin 2015 yılında yasal prosedürleri tamamlanarak uygulamaya konulan anlaşma sonrasında pilot çiftlik arazisinin tespit edilmesi, fizibilite raporlarının ve şirket esas sözleşmesinin hazırlanması süreçlerinden sonra 5/9/2018 tarihinde merkezi Ankara'da olan Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık Anonim Şirketinin kuruluşu tamamlandı. Ayrıca, söz konusu Anlaşma kapsamında Hartum'da Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık Anonim Şirketinin şubesinin açılışı 21 Kasım 2018 tarihinde gerçekleştirildi.

Projenin hayata geçirilmesi konusunda 2018 ve 2019 yıllarında Sudan'a üst düzey resmi ziyaretler gerçekleştirilerek teknik heyetler tarafından etüt ve inceleme çalışmaları yapıldı. Yapılan çalışmalarla pilot çiftlik ve ülkemiz özel sektör firmalarının yatırımlarına açılacak arazilerin Sudan tarafından teslim alınmasına ilişkin müzakerelerin sonuna

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :153

gelinmişken 2019 yılı Nisan ayında Sudan'da hükûmet değişikliği yaşandı. Sudan'da Hükûmetin kurulması sonrasında Sudan projesiyle ilgili görüşmelerde bulunmak üzere 2021 yılı Mart ayı içerisinde Tarım Orman Bakan Yardımcısı Başkanlığında Bakanlık ve TİGEM'den oluşturulan bir heyet ile Sudan'a bir ziyarette bulunuldu. Ziyaret sırasında yapılan üst düzey görüşmelerde Anlaşma kapsamında TİGEM'e tahsis edilecek arazilerin ivedilikle verilmesi talep edilmiş ve tutanak altına alındı.

Sudan Tarım ve Ormancılık Bakanı Al-Tahir İsmail Harbi 13 Ağustos 2021 tarihinde gerçekleştirdiği ülkemize resmî ziyaret sırasında 113 bin 282 hektarlık ve 12 bin 834 hektarlık olmak üzere 2 alan için koordinatları içeren belgeyi tarafımıza teslim etti. Bakanlığımız tarafından alanlarında uzmanlardan oluşturulan bir teknik heyet söz konusu araziler üzerinde etüt ve incelemelerde bulunmak üzere 9-15/10/2021 tarihleri arasında Sudan'a görevlendirildi. Teknik heyetin konuyla ilgili hazırladığı rapor sonucunda önerilen arazilerin ekonomik olarak tarımsal üretime uygun olmayacağı değerlendirildi.

Türkiye-Sudan Tarım Yürütme Komitesinin 20 Aralık 2021 tarihinde Ankara'da gerçekleştirdiği üçüncü dönem toplantısı sırasında Sudan tarafına anlaşma metnine dercedilen sermaye taahhütlerinin yerine getirilmesi için arazilerin ivedilikle tahsis edilmesi gerektiği bildirildi, arazi tahsislerinin ivedilikle yapılması konusunda Sudan tarafıyla görüş birliğine

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :154

varıldı.

Bu kapsamda, Sudan'da yaşanan hükûmet değişiklikleri ve dünya genelinde yaşanan pandemi nedenleriyle henüz üretim faaliyeti bulunmayan ancak, 5/9/2018 tarihinden itibaren resmî olarak faaliyete başlayan şirketin tüm yasal yükümlülükleri, uluslararası ilişkileri, idari işlemleri ve benzeri konular tek karar organı olan Yönetim Kurulu tarafından yürütülmektedir.

Genel müdür ataması asaleten gerçekleştirildikten sonra şirketin yönetim alt yapısı, teşkilatlandırma ve organizasyon çalışmaları tamamlanacaktır. Şirketin üretim faaliyetlerine başlaması için ise arazi tahsisi konusunda Sudan tarafına girişimlerde bulunulmaya devam edilmektedir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; şirketimiz, Sudan'da tarımsal üretim alanında yatırım yapan girişimcilerin tohum ve benzeri temel girdilerinin tedarikini sağlaması, Türk girişimcilerinin Sudan'da üreteceği tarımsal ürünleri satın alarak pazarlanması veya pazarlanmasına katkı verilmesi, her iki ülke tarımsal ticaretinin artırılması, ülkemiz ve Sudan ekonomisine sağlayacağı katma değer yanında her iki ülkede önemli bir istihdam alanı oluşturma arzusu içerisindedir.

Bu duygularla sözlerime son verirken KİT Komisyonu Başkan ve üyelerine, Bakan Yardımcımıza, Sayıştay Grup Başkanı ve uzman

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :155

denetçilerine, Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı temsilcilerine, Bakanlığımız mensuplarına teşekkürlerimi arz eder, toplantımızın ülkemize ve milletimize hayırlar getirmesi dileğiyle saygılar sunarım.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim.

Şimdi, önerilerin görüşmelerine başlıyoruz.

Kurumun 2020 yılı alt komisyon raporunda bir öneri bulunmaktadır.

Şimdi, 2020 yılının 1 no.lu önerisini okutuyorum.

Buyurun.

Öneri 1:

Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık AŞ'nin faaliyetlerine başlayabilmesi ve yatırımları için gerekli altyapıyı oluşturabilmesini teminen;

Kurucu ortak Sudan Tarım ve Ormancılık Bakanlığı tarafından aynı sermaye olarak konulan pilot çiftlik yatırımlarına ilişkin taahhüdün yerine getirilmesi için gerekli iş ve işlemlerin ivedilikle tesis edilmesi,

Yüklenilen misyon ve verilen görevin icrası için mevzuat ve anlaşma hükümleri çerçevesinde şirketin organizasyon çalışmalarını tamamlayıp yatırım faaliyetlerine başlaması.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun yanıt için.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :156

TÜRK SUDAN ULUSLARARASI TARIM VE HAYVANCILIK AŞ GENEL MÜDÜRÜ HASAN GEZGİNÇ – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; kurucu ortak Sudan Tarım ve Ormancılık Bakanlığı tarafından aynı sermaye olarak konulan pilot çiftlik yatırımlarına ilişkin taahhüdün yerine getirilmesi için gerekli iş ve işlemlerin ivedilikle tesis edilmesi konusunda ilgili olarak merkezi Ankara'da olan Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık Anonim Şirket payının yüzde 80'i TİGEM, yüzde 20'si Sudan Tarım ve Ormanlar Bakanlığına ait olmak üzere kuruluşu 5/9/2018 tarihinde tamamlandı.

Şirket ana sözleşmesinde 10 milyon Amerikan doları olan şirket kuruluş sermayesinin kuruluş tarihindeki döviz kuru üzerinden 6,65 Türk Lirası baz hisseyle 10 milyon hisse payına ayrılmış, toplam 66 milyon 500 bin lira değerinde olan hisse senetleri ve 2 milyon adet paya karşılık gelen 13 milyon 300 bin liralık kısmı Sudan Tarım ve Ormanlar Bakanlığı tarafından aynı sermaye olarak, 8 milyon adet paya karşılık gelen 53 milyon 200 bin liralık kısmının da Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü tarafından nakdi olarak taahhüt edildiği belirtilmiştir. Sudan Tarım ve Ormanlar Bakanlığı tarafından aynı sermaye olarak konulan 2 milyon Amerikan dolarının Sudan tarafından 12 bin 500 hektar pilot çiftliğin otuz beş yıllık kullanım alanı bedeli karşılığında aynı olarak karşılanacağı hükme bağlanmıştır.

Türk-Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık Anonim Şirketinin

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :157

tescil öncesi, Türk Ticaret Kanunu'nun 143'üncü maddesi uyarınca, TİGEM tarafından, nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin taahhüt edilen nakdî sermayenin dörtte 1'ine tekabül eden kısmı yani 13 milyon 300 bin lirası ilgili banka hesabına Şirket adına yatırılmıştır.

Sudan, Tarım ve Ormanlar Bakanlığı tarafından aynı sermaye olarak söz konusu pilot çiftlik arazisinin Şirkete henüz teslim edilmediği için sermaye taahhüdünü yerine getirememiş sayılmaktadır. Sudan tarafınca 2019 yılı öncesinde anlaşmada belirtilen pilot çiftlik yerinin sosyal nedenlere dayalı olarak değişmesi, yeni önerilen pilot çiftlik yerinde gerekli etüt ve incelemelerin süreç alması, daha sonra da 2019 yılı Nisan ayında hükûmet değişikliği ve dünya genelinde pandeminin yaşanması, Sudan tarafından pilot çiftlik yerinin kira ücretine tekabül eden sermayeyle ilgili taahhüdünü yerine getirememesindeki en önemli neden olarak görülmektedir.

Türkiye-Sudan Tarım Yürütme Komitesinin 20 Aralık 2021 tarihinde Ankara'da gerçekleşen Üçüncü Dönem Toplantısı'nda sermayeyle ilgili olarak durum değerlendirilmiş, Sudan tarafına bir an önce söz konusu pilot çiftlik için arazilerin Şirkete tahsisinin gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmiş; Sudan tarafınca, Sudan'da yeni bir hükûmet kurulma çalışmalarının devam ettiği, hükûmet kuruluşu tamamlandığında söz konusu arazilerin en kısa süre içerisinde teslim edileceğine ilişkin

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :158

çalışmaların başlatılacağı belirtilmiştir. Ancak Sudan'da hâlihazırda hükûmet kuruluşu tamamlanamamıştır. Şirket sermayesinin tamamlanmasıyla ilgili Sudan nezdinde girişimlerimiz devam etmektedir.

Şirketin organizasyon çalışmalarını tamamlayıp yatırım faaliyetlerine başlamasıyla ilgili olarak da Türk-Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık Anonim Şirketinin daha fonksiyonel duruma getirilmesi noktasında yetkili mercilerce yapılan müracaatlar sonucunda kadro ihdasları yapılarak Resmî Gazete'nin 15 Temmuz 2021 tarihli 1'inci mükerrer sayısında yayınlanmıştır. Ancak yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı Sudan tarafından pilot çiftlik ve Türk girişimcilerin yatırımlarına açılacak araziler henüz teslim edilmediği için Şirkete tahsis edilen kadrolara atamalar yapılamamıştır.

Arz ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ederim Sayın Genel Müdürüm.

Sayın Sertel, buyurun.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Hoş geldiniz.

Sunumunuzda şöyle diyorsunuz: “Ülkemiz ekolojisinde üretilemeyen veya üretimi yetersiz kalan tarımsal ürünlerin yurt dışına...” Ülkemiz ekolojisinde üretilemeyen ürünler ne örneğin, neler var? Bunu doğrusu merak ediyorum. Yani bizde üretilemeyip Sudan'da üretilecek olan ne gibi

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :159

ürünler var? Onu merak ederek, sorarak başlıyorum.

Sonra diyorsunuz ki bu konuda, bulgu 1’de; bu önemli sunumunuzda da söylüyorsunuz, itiraf var: 5 Eylül 2018’de faaliyete başlıyor bu Şirket, Türk-Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık Anonim Şirketi; ismi bayağı cakalı ama dört senedir de hiçbir şey yok. “Arazi versin bize Sudan.” dedik, arazi de yok; “Verilen arazi de tarıma uygun değil.” diyorsunuz; bunların hepsi sunumunuzda var. E, arazi yok, arazi veren yok, Sudan’da hükûmet yok ama biz oraya belli bir miktar para yatırmışız, faaliyete başlamışız, işte yönetim kurulu kurmuşuz; yönetim kurulu üyeleri üretim olmamasına, işte dört senedir arazi olmamasına rağmen, maşallah, hepsi yönetim kurulu maaşlarını alıyorlar, hiçbir sıkıntı yok. Daha ortada tarla yok, biz neden bahsediyoruz bilmiyorum yani neyi anlatıyorsunuz, pek anlamıyorum.

Şimdi, 12.500 hektar alanda bir çiftlik kurulacak, bunun Türk girişimcilere açılması öngörülecek; sonra, yüzde 20’si Sudan, yüzde 80’i Türkiye olarak belirtilecek, “Uzatılabilir otuz beş yıllık bir kiralama dönemi.” denilecek ve bunun dört yılı boşa gidecek. Dört yıldır bize taahhüt edilen arazi verilmiyor, dolasıyla da üretime başlanamıyor.

Şimdi, bu proje için Türkiye Cumhuriyeti toplamda ne kadar harcama yaptı? Acaba bu Sudan’a yapacağımız harcamayı Türkiye’deki tarımsal desteğe harcasaydık daha mı doğru olurdu? Yani bu Sudan’a kim dedi

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :160

“Gidin, arazi tutun.” diye? Ben gerçekten akıl sır erdiremiyorum, nasıl olur? Siyasal istikrarın olmadığı ve iç çatışmaların sürdüğü bir ülkede, hükûmetlerin kurulamadığı bir ülkede kiminle ne anlaşma yapıyorsunuz? Biriyle yaptığınız anlaşmayı öbürü rahatlıkla bozabilir, kabul etmeyebilir; istikrar olmayan bir ülke. Taahhüt ettiği araziyi vermediği takdirde siz ne yaptınız ya da ne yapmayı düşünüyorsunuz? Yani diyorsunuz ki: “Biz Sudan’dan araziyi istedik, bize verecekler inşallah.” İnşallah, maşallah, devam ediyoruz yani böyle bu. Anlaşmanın tek taraflı feshi sizce mümkün mü? Yani anlaşma bizim tarafımızdan ya da Sudan tarafından bozulursa bunun tazminat hükümleri var mı? Böyle bir durumda biz mi zarara gireceğiz; onlar mı bize tazminat ödeyecek, biz mi tazminat ödeyeceğiz? Buna ilişkin bu sözleşmenin ana maddelerini açıklamanız lazım bize. Bu Hükûmet, yeni kurulan Sudan Hükûmeti bu araziyi şimdi verse dahi burada üretime ne kadar sürede geçersiniz ve ne ekersiniz, ne biçersiniz? Orada ekilen biçilenin Türkiye’ye ne hayrı dokunur?

Bana bunları ister yazılı verin ister sözlü verin isterse hiç vermeyin - dediği doğru- çünkü bir umutsuzluk, kötü bir durum var; o kötü durum devam edecek gibi geliyor bana yani çözümsüzlük var. Bu çözümü bir an önce bulmak lazım ya da bu Şirketi kapatıp en azından yönetim kurulu üyelerinin maaşlarını durdurmak lazım; Türkiye’ye bunun hayrı o olabilir yani bu da bir yöntemdir. Boşu boşuna burada zaman harcamayın,

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :161

TİGEM'in asli görevine dönlüsün ve TİGEM bu işleri yapsın diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Sertel.

Sayın Sarıbal, yine mi konuşacaksınız?

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Evet.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sürekli söz veriyorum size. Genelde misafirlerimize bir defa, beş dakikayla ama size her öneriyle ilgili de söz verdik.

Buyurun, bununla da ilgili söz verelim.

ORHAN SÜMER (Adana) – Sayın Başkan, Orhan Bey hallediyor, biz almadık tarımla ilgili olduğu için.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, tarımla ilgili değerlendirmeleri yapmasından, kendisinin çiftçi olmasından ve tarım dostu olmasından dolayı...

Buyurun Sayın Sarıbal.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum bir taraftan, bir taraftan da kınıyorum sizi.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Niye?

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Ben çiftçiyim, tarımcıyım, konuşmayacağım da nerede konuşacağım?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Tamam işte, veriyoruz söz size. Daha

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :162

ne istiyorsunuz, söyleyin.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Ama kıymeti yok.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Kınama sözünü size bu kadar söz vermeme rağmen, iltifat etmemize rağmen...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Peki, tamam.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – O zaman ben de sizi kınıyorum. Düzelttiniz mi? Peki, tamam.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Mesele şu: Bu Sudan meselesi Başkan, ben şurada tekrar bunu konuşmaktan utanıyorum; çok net söyleyeyim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Utanmayın canım, konuşun, buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Bakın, şöyle: Bir çiftçi olarak, 35 milyon dönüm arazisi yirmi yılda tarımdan çıkmış, yaklaşık 50 milyon dönüm arazisi ekilmesi gereken ve toprak sınıflaması olarak geçmiş yıllarda il özel idarelerinin, köy hizmetlerinin yapmış olduğu tarımın yapılabilirliği kesin olan kendi topraklarımızda yatırım yapmayıp birilerine para aktarmak, bu ülkenin sermayesini, bu ülkenin servetini, halkın vergisini aktarıyor olmak ve bu konuda ısrarcı olmak gerçekten şaşırtıyor beni.

Birincisi, çok net; derhâl buradan çıkın kardeşim. Nedir sizi bağlayan iş, nedir? Hiçbir güvenliği yok. Hangi iş dünyasının insanı hangi güvenceyle gidecek oraya? Buradan kendinize emniyet mi götüreceksiniz? Oradaki iç çatışma, hükûmet meselesi ama en baştan, bunun tümüne bütünüyle karşı

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih: 31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa : 163

olduğumu; bunun Türkiye'nin tarihsel birikimleriyle, tarımsal birikimleriyle, toprak zenginliğiyle, 7 bölgesiyle, 4 iklimiyle âdeta bu ülkeye hakaret olduğunu düşünmekteyim. Buradan, kafadan bir reddediyorum bunu; onu özellikle söylemek isterim.

Sonrasında 6,5 milyon, 6,6 milyon; 6,6 liradan 10 milyon dolarlık bir iş yapmışsınız. Yüzde 80'ini biz karşılayacağız, yüzde 20'sini onlar karşılayacaklar. O gün 6,6 lira parasal olarak değeri belli. 66 milyon liralık bir destek vereceğiz oraya onlar da yatırım yapacaklar. Şimdi, ne oldu bu para? Bizde 16 lira oldu, onları bilmiyorum. Kaç para bu? Birincisi bu. Yani olacak iş değil. Niye iptal etmiyoruz? Ne güvenliği var, bu lojistik masraflarıyla, artık dünyadaki yeni düzenlemeyle, Covid'le, Rusya ve Ukrayna savaşıyla artık hakikaten burada ısrar etmenin aklımıza sadece şu geliyor: Bu şirketi kuranların ve onların yöneticileri olanların kamu kaynaklarından aldığı paralarla rahat ettikleri anlamına geliyor. Başka hiçbir karşılığı yok. Yine, kimin parası? Elbette, hepimizin parası, hepimizle ilgili bir şey bu. 84 milyon Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyla ilgili. Hâlâ bekliyoruz ki onlar bize toprak gösterecekler biz de buradan ekip göndereceğiz. O yetmedi bir de orada yeni kadro ihdası yapmaya karar verdik. Zaten bizim kadromuz vardı, şirket var, yapı var. Bir de şimdi, orada işler hızlı olsun, bize yer bulsunlar diye yeni bir kadro ihdası da bu yeni şu anda hazırladığınız raporda bunu görmekteyiz.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :164

Kısaca, Sayın Başkan, değerli Komisyon Üyeleri, Sayın Bakan Yardımcısı, şirket yöneticisi arkadaşlar; Ya, vazgeçin artık ya, yeter bu. Gerçekten çok üzülüyorum. Bunu samimiyetimle söylüyorum. Gelin, geçen defa da TİGEM Başkanına söylemiştim, şimdi size söylüyorum. Gelin, bu ülkeyi gezelim, ne kadar tarım alanı boş görelim. Ardahan'ın arazisinden, Kars'ın arazisinden, Erzurum'un arazisinden, Konya'nın arazisinden, Türkiye'nin neresinde istiyorsanız gelin, gidelim boş arazileri görelim. Şu kaynakları yani varsa arka planda başka bir şey bilelim. Bilme hakkımız var hem milletvekili olarak hem de bu ülkenin bir vatandaşı olarak. Varsa ama yoksa hakikaten bunda ısrar etmek gerçekten akıl durgunluğu gibi bir şey diyorum.

Sağ olun Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ederim Sayın Sarıbal.

Buyurun Sayın Öztürk.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Teşekkür ederim.

Akşamın bu saatinde ben de çok fazla uzatmadan kısa konuşayım.

Ben, sadece sizin kendi yaptığınız sunumla bulguya verdiğiniz cevap arasındaki çelişkiler açısından dikkatimi çeken kısımlara bakmak istiyorum. Vermiş olduğunuz cevaplar tabii ki Alt Komisyon esnasında verilmiş olan cevaplar olabilir ama burada aynısını, aynı şekilde okuyunca son hâli bu şekilde bir anlam çıkar ama sunumumuz en azından bugünün sunumu.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih: 31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa : 165

Fakat aradaki çelişki anlamında tabii ki özel sektöre de ayrılacak olan tarım arazisi de belki bunun içinde ama burada Sudan Tarım Bakanı 113.282 hektarlık bir alan. 12.834 hektarlık bir alan size teslim etmiş ama verdiğimiz cevaplar da hep 12.500 yüz hektarlık pilot çiftlik öncelikli söyleniyor. O zaman bu 113.282 hektarlık alan nedir? Tahmin ediyorum ki o özel sektör için ayrılan alan ama bir yandan da bakıyorum burada, bulgu da özellikle, sonrasında yer değişikliği ve yer değişikliğiyle ilgili de bu yeni önerilen çiftlik yerine gerekli etüt ve incelemelerin süreç almasından, hâlâ devam ettiğinden bahsediyorsunuz ama sunumunuzda ise bu yerler bize teslim edildiğinde 15 Ekim 2021'de görevlendirmeye gittiğimizde "Arazilerin ekonomik olarak tarıma uygun üretim olmadığı." ifade ediliyor. Şimdi, o zaman buradaki süreç niye devam ediyor diye yazıyorsunuz. Bunu da en azından bu anlamda çelişkileri göstermek adına söylüyorum. Ama burada bir yandan ülkemiz olarak sermayedar TİGEM görülüyor ve Sayın TİGEM Genel Müdürünün de şöyle geçmişteki işlerine baktığımda Sudan Projesi'nin hazırlanmasında, muhtemelen de etkin görev alan bir arkadaşımız. Şimdi, TİGEM'in bütün arazileri acaba kullanılıyor mu? Yetmediği için mi Sudan'a gitmek zorunda kaldık? Burada gerekçelerde "İklim şartlarından dolayı orada daha iyi sulama ve daha iyi bir tarımdan bahsediliyor." Özellikle, yem bitkileri üzerine, hayvancılık üzerine de bize fayda sağlayacağı söyleniyor ama şimdi dışarıdan bir yatırımcı düşünün.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :166

Sonuçta, Sudan'a dışarıdan bir yatırımcı olarak gidiyoruz ister özel sektör, ister devlet olarak. Güvenin olmadığı yere yatırım yapılır mı arkadaşlar? Sonuçta, orada, şu anda bir darbe hükümeti var ve sizin önünüzde bu arazi değil, alın size çorak arazi diye, çorak araziye -affedersiniz- bir noktada teslim etmişler ama o çorak arazide de hiçbir şey yapılmayacağı belli, aşikâr. Kendi görevlendirmeniz sonucunda, sizin kendi yetkilileriniz bunu açıkça söylemiş. Dolayısıyla, burada, bu yatırımın artık bir şekilde sıkıntı olduğu belli. Uluslararası hukuk çerçevesinde sözleşmenizi iptal edip, parayı nasıl kurtarırsınız onu bilmem ama bu işin geleceğinin olmadığı aşikâr. Hele, hele böyle bir ülkede, güvenin olmadığı bir ülkede sıkıntı olduğu aşikâr. Buna alternatif başka bir ülkede yer mi bulursunuz, yoksa bunun dışında tarım maksadıyla gidilip başka işler mi yapılıyor? Hükûmetin de bu konuda ısrarının neden olduğunu da açıkça merak ediyorum.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim Sayın Öztürk.

Sayın Genel Müdürüm, geneli üzerine görüşmelere geçince Sayın Üyelerimizin sorularını yanıtlarsınız.

Şimdi, Sayıştayın öneriyle ilgili görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – İzlememizde kalmasının uygun olacağını değerlendiriyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :167

Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum:
Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylelikle, önerilerin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi, geneli üzerine görüşmelere geçiyoruz.

Geneli üzerinde söz almak isteyen üyemiz Sayın Sertel.

Buyurun.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Ben, kısaca soruları soracağım, geneli üzerinde uzun konuşmayacağım. Yine, ben, bu anlaşma dört yıl önce yürürlüğe girdi, faaliyete başlayamadı, Sudan'daki iç savaşın çok uzun yıllardır sürdüğü gerçeği ortadayken niye Sudan'a gidildi? Bunun sadece tarım ve üretimsel bir hadise olmadığını, siyasal bir karar olduğunu düşündüğümü ifade etmek istiyorum.

Şimdi, şirket kurulduktan sonra doğal olarak bir yönetim kurulu ataması da yapıldı. Bununla ilgili merak ettiğim bazı hususlar var. Bu Türk-Sudan projesi için şirketin kuruluşundan bu yana, yönetim kurulu üyeleri yıllık toplamda ne kadar ödeme aldılar? Bunu merak ediyorum. Yani bu süreç zarfında yönetim kurulu üyelerine ödenen ikramiye tutarı nedir? Bu konuda Manisa Milletvekilimiz Bekir Başevirgen çok detaylı sorular sordu, onun birkaçını da burada sorarak konuyu kapatmak istiyorum. Tatsız bir konu çünkü, yani, insan hakikaten Orhan Sarıbal'ın dediği gibi “Üzülüyor.” Ülkemin bunca güzel toprakları varken ve ekilmez, biçilmezken,

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :168

çoraklaşmaya bırakılırken Sudan'daki arazinin niye kiralandığı noktasında hakikaten üzüntü verici bir durum.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Olmayan arazinin.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Yani olmayan arazi; olsa o da aynı.

“Şirket yönetiminin kurulunda Bakanlığınızı ve TİGEM'i temsilen bulunan üyelerin bakanlıkta herhangi bir görevi bulunmakta mıdır?” diye sormuş Bekir Başevirgen. Bulunuyor, onu biliyoruz.

“Bu kişilerin yetkili kılınmasında hangi nitelikler dikkate alındı?” Ayrıca sormuş “Bakanlığınızın bahse konu yatırımıyla ilgili olarak bundan sonra izleyeceği yol ve tutum ne olacak? Bu yatırım kapsamında toplanan, harcanan tutar ne kadardır, hangi kalemlere yatırım yapılmıştır? Bu yatırımla ilgili olarak oluşmuş kamu zararı veya görev zararı söz konusu mudur? Konuyla ilgili herhangi bir adli takibat başlatılmış mıdır ya da başlatılacak mıdır?” Bu konudan hani “Zararın neresinden dönersen kârdır.” derler atalarımız; çok da doğru derler. Bu zarardan ne zaman dönülecek doğrusu ben de merak ediyorum. Bu konuda hem Tarım Bakanının hem TİGEM'in tekrar oturup düşünmesi lazım ve bu öneriyi atan kimse ona da bir raporla, bu işin olmayacağı noktasında bir raporla sunum yapıp, bu işten vazgeçilmesi lazım. Çünkü devam ettiği müddetçe Türkiye Cumhuriyeti'nin kasasından çıkacak her lira zarar hanesine kaydedilecektir; orada bir çare bulunacağını zannetmiyorum. Akşamın bu

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :169

saatinde, bunları söylemekte, gerçekten, ülkesini seven, yurdunu seven, vatanını seven, çiftçisini seven, köylüsünü seven bir insan olarak beni çok üzüyor.

Bu noktada sözlerimi burada bitiriyorum. Herkese iyi akşamlar diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Sertel.

Evet, başka söz almak isteyen yok.

Böylece geneli üzerindeki görüşmeleri tamamladık.

Şimdi, sözü Sayın Genel Müdüre vermeden önce bazı hatırlatmalarda bulunmak istiyorum.

Sayın Genel Müdürüm, sayın üyelerimize sorulan sorulardan yazılı olarak cevap verilmesini gerektiren konularla ilgili cevaplarınızı tutanakların Türkiye Büyük Millet Meclisi “web” sayfasında yayınlanmasından itibaren on beş gün içinde bütün üyelerimize Komisyon Başkanlığımız aracılığıyla iletebilirsiniz.

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

TÜRK SUDAN ULUSLARARASI TARIM VE HAYVANCILIK AŞ GENEL MÜDÜRÜ HASAN GEZGİNÇ – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, kıymetli milletvekilleri; sorulan sorularla ilgili notlarımızı dikkatlice aldık ve “web” sayfasından da bunları takip ederek eksiksiz bir şekilde, son derece detaylı olarak, yazılı olarak cevaplarımızı

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :170

vereceğiz ancak bir konuya vurgu yapmak istiyorum: Bu söylenenlerin tamamı çerçevesinde, bu şirket kapsamında şu ana kadar ülkemiz dışına harcanmış tek bir kuruş yoktur. İkinci olarak da bilinmesini istediğim bir konu şahsım adına, şirketim adına: Bakanlığınızda yeni bir değişim söz konusu, Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık Anonim Şirketi adına bu dönemde Tarım Bakanlığı adına yönetimde yer alan arkadaşlarımızın hiçbirisi herhangi bir huzur hakkı, herhangi bir isim adı altında para talep etmeyeceklerdir ve almayacaklardır. Bunu da ifade etmek isterim.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdürüm.

Sayın Bakan Yardımcım, ilave etmek istediğiniz bir husus var mı?

ATİLA SERTEL (İzmir) – Bugüne kadar alındı mı?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Yazılı verecektir Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Alınmayacaktır bu saatten sonra, teşekkür ederiz. Bu saatten sonra almayacaklarsa teşekkür ederiz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki.

Buyurun Sayın Bakan Yardımcım.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI İBRAHİM YUMAKLI – Benim herhangi bir notum yok, çok teşekkür ederim. Herkese hayırlı akşamlar

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :171

diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum.

Şimdi, Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık Anonim Şirketinin 2020 yılı hesap dönemine ilişkin sonuç bölümünü okutup genel görüşmeye sunacağım.

2020 yılına ait sonuç bölümünü okutuyorum.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Sonuç:

Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık Anonim Şirketinin 31/5/2021 tarihindeki Genel Kurulunda kabul edilen 2020 yılı bilançosu ve 176.542,90 kuruş dönem kârı ile kapanan gelir tablosu genel görüşmeye sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – 2020 yılı sonuç bölümü genel görüşmeye sunulmuştur.

Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık Anonim Şirketinin 2020 yılına ait üst Komisyon toplantısı tamamlanmıştır. Tüm katılımcılara ben de teşekkür ediyorum, çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum, başarılar diliyorum.

Değerli Komisyon üyeleri gündemimize 1 Haziran 2022 Çarşamba günü Türkiye İhracat Kredi Bankası AŞ ile Türkiye Emlak Katılım Bankası AŞ ve Bağlı Ortaklıklarının 2019 ve 2020 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleriyle devam edeceğiz.

Toplantıyı kapatıyorum, hayırlı akşamlar diliyorum.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Komisyon: KİT Komisyonu
Tarih:31/5/2022 Saat

Stenograf:

Kayıt:

Uzman:

Sayfa :172

Kapanma Saati:19.23

www.nordicmonitor.com